

רשומות

הצעות חוק

הכנסת

20 במרס 2023

955

כ"ז באדר התשפ"ג

עמוד

הצעת חוק המאבק בכלי הנשק הבלתי חוקיים (תיקון חקיקה והוראת שעה), התשפ"ג-2023 68

מתפרסמת בזה הצעת חוק של חברי הכנסת מטעם הוועדה המשותפת של הוועדה לביטחון לאומי וועדת החוקה, חוק ומשפט לדיון בהצעות חוק המאבק בכלי הנשק הבלתי חוקיים (תיקוני חקיקה):

הצעת חוק המאבק בכלי הנשק הבלתי חוקיים (תיקון חקיקה והוראת שעה), התשפ"ג-2023*

פרק א': מטרת החוק ושמירת סמכויות

1. מטרה מטרת חוק זה לפעול לצמצום מספרם של כלי הנשק הבלתי חוקיים המשמשים ארגוני פשיעה ופשיעה חמורה באמצעות מתן כלים למשטרת ישראל וליתר רשויות אכיפת החוק להתמודד עם התופעה.

2. שמירת סמכויות הוראות חוק זה באות להוסיף על סמכויות חיפוש ועבירות בנשק לפי כל דין ולא לגרוע מהן.

פרק ב': הוספת עילות חיפוש בלא צו חיפוש - הוראת שעה

3. תיקון פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], התשכ"ט-1969, בסעיף 25, האמור בו יסומן "א)", ואחריו יבוא:

"(ב) נוסף על האמור בסעיף קטן (א), בתקופה של שנה החל מיום כ"ד באייר התשפ"ג (15 במאי 2023) (בסעיף זה - תקופת הוראת השעה), שוטר רשאי, בלא צו חיפוש, להיכנס ולחפש בכל בית או מקום אם -

(1) התעורר חשד סביר זה מקרוב שיש בבית או במקום נשק או חלק מהותי בנשק העשוי לשמש ראיה לביצוע עבירה לפי סעיף 144 לחוק העונשין, אם אי-ביצוע החיפוש באופן מיידי יסכל את מטרת החיפוש, ולא ניתן לקבל צו חיפוש לנוכח הצורך לבצע את החיפוש באופן מיידי כדי למנוע את העלמת הראיה או הפגיעה בה;

דברי הסבר

מטרת הצעת החוק היא לפעול לצמצום מספרם של כלי הנשק הבלתי חוקיים המשמשים ארגוני פשיעה ופשיעה חמורה באמצעות מתן כלים למשטרת ישראל וליתר רשויות אכיפת החוק להתמודד עם התופעה.

סעיף 3 סעיף 25 לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש] התשכ"ט-1969 (להלן - הפקודה) קובע את העילות שבהתקיימן מוסמך שוטר לבצע חיפוש בבית או במקום בלא צו מבית משפט, כאשר לא ניתן מפאת הצורך להוציא צו חיפוש ויש לבצע את החיפוש באופן מיידי.

כללי בשנים האחרונות מדינת ישראל מתמודדת עם גל אלימות ופשיעה, בייחוד בחברה הערבית. פשיעה זו מתאפיינת, בין השאר, בהזקת אמצעי לחימה בלתי חוקיים, בגביית דמי חסות ובירי במקומות מגורים. אירועי ירי כאמור הובילו לעשרות מקרי רצח בממוצע בשנים האחרונות. בהחלטת הממשלה מס' 852 מיום י"ז באדר התשפ"א (1 במרץ 2021) אומצו עקרונות ועדת המנכ"לים להתמודדות עם הפשיעה והאלימות בחברה הערבית. במסקנותיה ציינה הוועדה כי אחד המאפיינים של תופעת הפשיעה בחברה הערבית והגורמים לה הוא הימצאותם וזמינותם של כלי נשק מסוגים שונים בקרב החברה הערבית בהיקפים גדולים.

* הצעות חוק מס' 2392/25/ב (מספר פנימי: 2201009) ו-פ/25/2394 (מספר פנימי: 2201006); הועברו לוועדה ביום כ"ד שבט התשפ"ג (15 בפברואר 2023).

1 דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 12, עמ' 284; ס"ח התשע"ו, עמ' 891.

(2) התעורר חשד סביר זה מקרוב שיש בבית או במקום תיעוד או מצלמה העשויים לשמש ראיה לביצוע פשע חמור או עבירה לפי סעיפים 144(א), (ב) או 340א(ב) לחוק העונשין, אם אי-ביצוע החיפוש באופן מידי יסכל את מטרת החיפוש, ולא ניתן לקבל צו חיפוש לנוכח הצורך לבצע את החיפוש באופן מידי כדי למנוע את העלמת הראייה או הפגיעה בה;

(3) אין בהוראות פסקאות (1) ו-(2) כדי לגרוע מסמכותו של שוטר לפי כל דין.

(ג) על חיפוש לפי סעיף קטן (ב) יחולו הוראות אלו:

(1) החיפוש יבוצע לאחר קבלת אישור קצין משטרה בדרגת רב-פקד ומעלה; האישור יתועד בכתב ויכלול את הנסיבות והנימוקים לכך שהחיפוש נדרש באופן מידי וללא צו;

(2) החיפוש יתועד באופן שייקבע בנוהלי המשטרה; אין בהוראות פסקת משנה זו כדי לגרוע מהוראות סעיף 26;

(3) נתגלה במהלך החיפוש חפץ שאינו נוגע לעבירה שבשלה ניתן האישור לחיפוש וחלים לגביו התנאים שבסעיף 32(א), רשאי השוטר לתפוס את החפץ, ומשתפסו - יביאו בפני שופט, והשופט יצווה מה ייעשה בחפץ בהתאם להוראות הפרק הרביעי.

(ד) (1) אחת לשלושה חודשים ידווחו בכתב השר לביטחון לאומי לוועדה לביטחון לאומי של הכנסת והמפקח הכללי של משטרת ישראל ליועץ המשפטי לממשלה על כל אלה, לגבי התקופה שקדמה למועד הדיווח:

(א) מספר האישורים לחיפוש ללא צו שניתנו לפי סעיף קטן (ב) והעבירות שבשלהן ניתנו האישורים;

(ב) מספר החיפושים שבהם נמצא נשק, תיעוד או מצלמה לפי סעיף קטן (ב);

(ג) מספר כלי הנשק שנתפסו לפי סעיף קטן (ב)(1);

(ד) מספר הבקשות שהוגשו לבית המשפט כדי שיצווה מה ייעשה בחפץ לפי פסקת משנה (ג).

דברי הסבר

החיפוש באותה העת, מחשש שמא עיכוב החיפוש יוביל לפגיעה בראיות או להעלמתן.

עוד מוצע להוסיף עילה לחיפוש של תיעוד או מצלמה שעשויים לשמש ראיה לביצוע עבירה שדינה עשר שנות מאסר לפחות, עבירת נשק לפי סעיפים 144(א) או (ב) או 340א(ב) לחוק העונשין או עבירת סחיטה באיומים לפי סעיף 428 לחוק העונשין, ובלבד שהחיפוש נדרש באופן מידי לשם מניעת העלמת ראיה או פגיעה בה, באותם מבחני מיידיות שמוצעים לגבי העילה הקודמת. הצורך בהוספת עילה זו נובע מקושי מצד רשויות אכיפת החוק להשיג שיתוף פעולה בגביית ראיות ועדויות בשטח במקרים רבים של פשיעה בכלל ובחברה הערבית בפרט. עיקר הקושי באיתור חשודים בביצוע העבירות נובע לא פעם משיבוש ראיות על ידי גורמים בעלי עניין, אשר מתבטא במחיקת המידע המצולם במצלמות המוצבות

מוצע להוסיף שתי עילות חדשות לביצוע חיפוש ללא צו על פי סעיף 25 לפקודה שיקנו למשטרה כלי אכיפה יעילים למיגור תופעת כלי הנשק הבלתי חוקיים ושיפור היכולת של המשטרה לפענח עבירות באמצעות השגת ראיות לשם טיפול בפשיעה החמורה. יודגש כי דרך המלך היא הוצאת צו שיפוטי מתאים כדי לבצע חיפוש בבית או במקום. העילות החדשות שיתווספו אינן באות לשנות עיקרון זה.

מוצע להוסיף עילה לחיפוש נשק בלתי חוקי. העילה החדשה תאפשר לשוטר לבצע חיפוש ללא צו שופט אם התעורר חשד סביר שכלי נשק או חלק מהותי מנשק (כפי שמוצע להגדירו; ר' להלן בדברי ההסבר לסעיף 4) העשוי לשמש ראיה לביצוע עבירה נמצא במקום, ובשל הצורך המידי לביצוע החיפוש לא ניתן לקבל צו חיפוש. יודגש כי דרישת המיידיות מבטאת צורך במצעי מהותי לביצוע

(2) לפני תום תקופת הוראת השעה, ידווח פרקליט המדינה לוועדה לביטחון לאומי של הכנסת על מספר כתבי האישום שהוגשו בתיקים שבהם בוצע חיפוש לפי הוראת סעיף קטן (ב).

(ה) בסעיף זה -

"חוק העונשין" - חוק העונשין, התשל"ז-1977²;

"נשק" ו"חלק מהותי בנשק" - כהגדרתם בסעיף 144(ג) לחוק העונשין;

"פשע חמור" - עבירה שדינה מאסר עשר שנים או יותר או עבירה של סחיטה באיומים לפי סעיף 428 לחוק העונשין.

פרק ג': עבירות נשק בחוק העונשין

4. תיקון חוק העונשין, 1977³, בסעיף 144 -

(1) בסעיף קטן (א), המילים "הרוכש או" - יימחקו, ובמקום הסיפה החל במילים "אולם אם היה הנשק" יבוא "ואולם לעניין חלק מהותי מנשק - דינו מאסר חמש שנים, ולעניין חלק, אבזר או תחמושת כאמור בפסקאות (1) או (2) להגדרה "נשק" שאינם חלק מהותי מנשק (בסעיף זה - חלק לא מהותי מנשק), דינו - מאסר שלוש שנים";

(2) בסעיף קטן (ב), במקום "הנושא" יבוא "הרוכש, נושא", אחרי "על פי דין" יבוא "לרכישתו" ובמקום הסיפה החל במילה "אולם" יבוא "ואולם לעניין חלק מהותי מנשק, דינו - מאסר חמש שנים, ולעניין חלק לא מהותי מנשק, דינו - מאסר שלוש שנים";

(3) בסעיף קטן (ג), בסופו יבוא:

"חלק מהותי מנשק" - חלק או אבזר כאמור בפסקאות (1) או (2) להגדרה "נשק" שהוא גוף, קנה, צינה, מכלול או סדן של כלי נשק";

דברי הסבר

כדי שניתן יהיה לבחון את השפעת ההסדרים המוצעים על המאבק בתופעת הנשק הבלתי חוקי, מוצע לקבוע כי התיקונים המוצעים בפקודה יחוקקו כהוראת שעה לשנה. כדי לאפשר למשטרה להיערך ליישום החוק, מוצע לקבוע כי תחילת הוראת השעה תהיה ביום כ"ד באייר התשפ"ג (15 במאי 2023) (סעיף קטן (ב) רישה המוצע).

לשם פיקוח ובהינתן הצורך בהמשך ההסדרים בתום תקופת הוראת השעה, מוצע לקבוע חובת דיווח לוועדה לביטחון לאומי של הכנסת וליועץ המשפטי לממשלה על מספר האישורים לחיפוש ללא צו שניתנו, על העבירות שבשלהן ניתנו האישורים, על מספר כלי הנשק שנתפסו בכלל ובכלל תפיסה בנפרד, על מספר החיפושים שבהם נמצא נשק, תיעוד או מצלמה ועל מספר הבקשות שהוגשו לבית המשפט כדי שיצווה מה לעשות בחפצים שנתפסו בחיפושים שנערכו ללא צו. לפני תום הוראת השעה ידווח פרקליט המדינה לוועדה לביטחון לאומי של הכנסת על מספר כתבי האישום שהוגשו בתיקי חקירה שבהם בוצע חיפוש כאמור.

במקום ביצוע העבירה במרחב הפרטי, כגון בבתי עסק ובחצרות, או בהעלמתן, פעמים רבות מונצחים במצלמות אלו האירוע הפלילי הנחקר או ראיות העשויות לסייע רבות בקידום החקירה במהירות ובמניעת הסלמת האירועים האלימים. יודגש כי אף שלצורך תפיסת המצלמה לא נדרש צו, במקרים המתאימים על פי עילה זו יהיה צורך בהוצאת צו חדירה למחשב, לפי סעיף 23א לפקודה, כדי לצפות בתוצרי המצלמה שהם חומר מחשב (סעיף קטן (ב)(1) ו-(2) המוצע).

מוצע לקבוע כי חיפוש לפי שתי העילות החדשות יבוצע רק לאחר שניתן אישור של קצין משטרה בדרגת רב-פקד ומעלה. כל האישורים שיינתנו יתועדו בכתב ויצוינו בהם הנסיבות והנימוקים לצורך בחיפוש מידי וללא צו. עוד מוצע לקבוע כי אם במהלך החיפוש נתגלה חפץ שאינו נוגע לעבירה שבשלה ניתן האישור לביצוע החיפוש, שוטר יהיה רשאי לתפוס את החפץ ולהביאו לבחינת שופט, וזה יצווה מה לעשות בחפץ שנתפס (סעיף קטן (ג) המוצע).

² ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

³ ס"ח התשל"ז, עמ' 226; התשפ"ג, עמ' 16.

(4) אחרי סעיף קטן (ז) יבוא:

"(ח) הורשע אדם בעבירה לפי סעיף קטן (ב2), יצווה בית המשפט, זולת אם סבר שלא לעשות כן מנימוקים מיוחדים שיפרט, כי נוסף על כל עונש יחולט לאוצר המדינה כל רכוש שהוא אחד מאלה:

(1) רכוש ששימש או נועד לשמש אמצעי לביצוע העבירה או ששימש או נועד לשמש כדי לאפשר את ביצוע העבירה;

(2) רכוש שהושג, במישרין או בעקיפין, כשכר העבירה או כתוצאה מביצוע העבירה או שיועד לכך.

(ט) הורשע אדם בעבירה לפי סעיף קטן (ב2) והתקיים אחד מאלה, רשאי בית המשפט לקבוע, לבקשת תובע, כי הנידון ניהל אורח חיים המבוסס על שימוש בתקבולי עבירה:

(1) העבירה בוצעה לגבי יותר מנשק אחד;

(2) בשש השנים שקדמו להרשעה באותה עבירה, הורשע הנידון בעבירה נוספת לפי סעיף קטן (ב2);

(3) העבירה בוצעה בזיקה לארגון פשיעה כהגדרתו בחוק מאבק בארגוני פשיעה, התשס"ג-2003;

(4) שווי תקבולי העבירה הוא 50,000 שקלים חדשים או יותר.

(י) בית המשפט שציווה כאמור בסעיף קטן (ח), יצווה בגזר הדין כי נוסף על כל עונש יחולט לאוצר המדינה כל רכוש של נידון שהושג בעבירה של סחר בנשק, אלא אם כן סבר שלא לעשות כן מנימוקים מיוחדים שיפרט, ויחולו לעניין זה הוראות סעיף 61(6) לפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], התשל"ג-1973, בשינויים המחוייבים.

(יא) על חילוט רכוש לפי סעיף זה יחולו הוראות סעיפים 36א(ג) עד (ו) ו-36ב עד 36ט לפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש] התשל"ג-1973.

דברי הסבר

אדם בעבירה כאמור, יורה על חילוט רכוש ששימש או נועד לשמש אמצעי לביצוע העבירה או לאפשר אותה, וכן על חילוט רכוש שהושג כשכר העבירה או כתוצאה מביצוע העבירה או שיועד לכך, והכול אלא אם כן בית המשפט סבר שלא לעשות כן מנימוקים מיוחדים שיפרט (סעיף קטן (ח) המוצע בפסקה (4)).

מוצע לקבוע הסדר חילוט מיוחד לגבי אדם שהורשע בעבירת סחר בנשק לא חוקי ומנהל אורח חיים עברייני (המבוסס על תקבולי עבירה), על פי תנאים שנקבעו בחוק. לפי המוצע יחולט לאוצר המדינה כל רכוש של נידון שהורשע בעבירת סחר בנשק, אלא אם כן סבר בית המשפט שלא לעשות כן מנימוקים מיוחדים (סעיפים קטנים (ט) ו-(י) המוצעים בפסקה (4)).

כמו כן, מוצע להחיל לגבי הסדר החילוט הוראות מסוימות מפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], התשל"ג-1973, בעניין חילוט רכוש של מי שעבר עבירה של עסקת סמים כהגדרתה בפקודה האמורה, שיחולו בשינויים המחוייבים על הסדר החילוט בעבירה זו (סעיף קטן (יא) המוצע בפסקה (4)).

סעיף 4 בשל המספר הגדול של כלי הנשק הבלתי חוקיים המוחזקים בחברה הערבית, ולנוכח ההבדל בין החזקת נשק, שעשויה להיות במחדל, לבין מעשה של רכישת נשק, המחייב פעולה בלתי חוקית אקטיבית (ואף מגביר את הביקוש לנשק בלתי חוקי ומגדיל את מספר כלי הנשק הבלתי חוקיים). מוצע להבחין בין העונשים על סוגי עבירות אלו. לפיכך, מוצע להחמיר את העונש על עבירת רכישת נשק לעשר שנות מאסר, בדומה לעבירות של נשיאה והובלה של נשק שלא כדין. עוד מוצע לקבוע הבחנה בענישה בין חלקי נשק מהותיים (כמוצע - גוף, קנה, צינה, מכלול או סדן של כלי נשק) לחלקי נשק שאינם מהותיים, כך שהעונש על עבירת החזקה או הובלה של חלקי נשק מהותיים יהיה חמש שנות מאסר, ושל חלקי נשק לא מהותיים - שלוש שנות מאסר (פסקאות (1) עד (3)). תיקון זה נועד לבטא את החומרה היתרה שבביצוע עבירה בחלק של נשק שמאפשר ייצור של נשק מאולתה, לעומת חלקי נשק אחרים, לנוכח חלקם המשמעותי של כלי נשק מאולתרים בתעשיית הנשק הבלתי חוקי.

מוצע לקבוע הסדר חילוט חובה פרטני לעניין עבירות של סחר בנשק. לפי ההסדר המוצע, בית משפט שהרשיע

5.

- בחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955⁴, בסעיף 247, האמור בו יסומן "(א)", ואחריו יבוא:
- "(ב) בתקופת הוראת השעה כאמור בסעיף 25 לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], התשכ"ט-1969 (בסעיף זה - פקודת מעצר וחיפוש), יחולו הוראות סעיף קטן (א) בשינויים המחויבים ובשינויים האלה:
- (1) הסמכויות הנתונות לקצין משטרה בדרגת רב־פקד ומעלה יהיו נתונות לקצין משטרה צבאית בדרגת סרן ומעלה;
 - (2) בלי לגרוע מהוראות סעיף 249, החיפוש לפי סעיף 25(ב) יתועד באופן שייקבע בנוהלי המשטרה הצבאית;
 - (3) שר הביטחון ידווח לוועדה לביטחון לאומי של הכנסת, אחת לשלושה חודשים, על כל אלה, לגבי התקופה שקדמה למועד הדיווח:
- (א) מספר האישורים לחיפוש ללא צו שניתנו לפי סעיף 25(ב) לפקודת מעצר וחיפוש והעבירות שבשלהן ניתנו האישורים;
- (ב) מספר החיפוש שבהם נמצא נשק, תיעוד או מצלמה לפי סעיף 25(ב) לפקודת מעצר וחיפוש;
- (ג) מספר כלי הנשק שנתפסו לפי סעיף 25(ב)(1) לפקודת מעצר וחיפוש;
- (ד) מספר הבקשות שהוגשו לבית המשפט כדי שיצווה מה ייעשה בחפץ לפי סעיף 25(ג) לפקודת מעצר וחיפוש;
- (4) לפני תום תקופת הוראת השעה כאמור ידווח התובע הצבאי הראשי לוועדה לביטחון לאומי של הכנסת על מספר כתבי האישום שהוגשו בתיקים שבהם בוצע חיפוש לפי סעיף 25(ב)."

ד ב ר י ה ס ב ר

ההתאמות הנדרשות בחוק השיפוט הצבאי לשם יישומו במשטרה הצבאית ובמערכת השיפוט הצבאית, ובין היתר לקבוע את ההוראה כהוראת שעה לשנה ולהחיל חובות דיווח.

סעיף 5 סעיף 247 לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955, קובע כי הסמכות הנתונה לשוטר לפי סעיף 25 לפקודה תחול גם על שוטר צבאי. מאחר שבסעיף 3 להצעת החוק מוצע לתקן את סעיף 25 האמור, מוצע לערוך את

יוזמים: חברי הכנסת יצחק קרויזר, עודד פורר, אביגדור ליברמן, יבגני סובה, שרון ניר, יוליה מלינובסקי, חמד עמאר

⁴ ס"ח התשט"ו, עמ' 171; התשפ"ב, עמ' 1056.

